

Χάσμα (ή διάσταση) γενεών: Είναι η συναισθηματική και πνευματική αποξένωση των ανθρώπων που ανήκουν σε διαφορετικές γενιές. Η έλλειψη, αν όχι παντελούς, τουλάχιστον σωστής συνεννόησης των ανθρώπων δύο διαφορετικών γενεών. Η: Χάσμα γενεών είναι η διαφορά αντιλήψεων για τη ζωή και τα προβλήματα της και η αδυναμία συνεννόησης μεταξύ των νέων και των ηλικιωμένων.

Ιστορική τοποθέτηση: Το φαινόμενο είναι παλιό, όσο παλιά είναι και η ανθρώπινη ζωή. Η διάσταση αυτή ανάμεσα στις δυο γενιές είναι αποτέλεσμα της κοινωνικής εξέλιξης της ανθρωπότητας και ως ένα σημείο είναι η φυσιολογική κατάσταση.

Αίτια δημιουργίας:

A. Γενικά αίτια: Βιολογικά, πνευματικά, ψυχολογικά, ηθικά και κοινωνικά, που υπάρχουν ανάμεσα στο νέο και τον ηλικιωμένο.

1. Βιολογικά: Οι νέοι έχουν σωματική δύναμη, αντοχή κλπ., που δεν έχουν οι μεγάλοι. Η σωματική ευεξία δίνει στους νέους ζωηρότητα, ορμή, ζωτικότητα, ευκινησία, αυτοπεποίθηση, θάρρος, πρωτοβουλία και δράση, ενθουσιασμό, αυθορμητισμό, δίψα για ζωή, όρεξη για δραστηριοποίηση και για διοχέτευση του περισσέυματος της ενέργειας τους, στοιχεία που δεν έχουν οι ώριμοι άνδρες. Οι νέοι έχουν έντονες βιολογικές μεταβολές που επιδρούν στην ψυχολογία τους, ενώ οι ηλικιωμένοι έχουν ψυχολογικά και άλλα προβλήματα, αλλαγές με το πέρασμα του χρόνου, που κάνουν πιο έντονο το χάσμα γενεών.

Είναι διαφορετική η ψυχοσύνθεση, οι ανάγκες, τα ενδιαφέροντα, οι απαιτήσεις ανάμεσα στους νέους και τους ώριμους.

Αφού, λοιπόν, κάθε εποχή έχει τη δική της φυσιογνωμία, φυσικό είναι και οι άνθρωποι κάθε εποχής να έχουν τα δικά τους χαρακτηριστικά γνωρίσματα, που συνήθως δεν ταυτίζονται μ' εκείνα των ανθρώπων άλλων εποχών.

2. Πνευματικά: Νέοι και ηλικιωμένοι μορφώθηκαν κάτω από διαφορετικό εκπαιδευτικό σύστημα, που είχε διαφορετικούς στόχους. Η μορφωτική διαφορά ανάμεσα στις δυο γενιές διαμορφώνει διαφορετικές προσωπικότητες, που έχουν διαφορετικές αντιλήψεις, επιδιώξεις και συνθήκες ζωής. Οι δυο γενιές έχουν ακόμα δικές τους οικονομικές, πολιτικές και ηθικές αρχές και διαμορφώνουν την προσωπικότητα τους σύμφωνα μ' αυτές. Γι' αυτό η κάθε γενιά έχει και διαφορετική βιοθεωρία και κοσμοθεωρία.

Οι νέοι κατέχονται από το πνεύμα της αλλαγής, αρνούνται τα καθιερωμένα σύμβολα και τις τυποποιημένες ιδέες, ελέγχουν, κρίνουν, είναι προοδευτικοί, ενώ οι μεγάλοι είναι

συντηρητικοί, καχύποπτοι και έχουν πείρα και σύνεση. Οι διαφορές αυτές προκαλούν κάθε είδους συγκρούσεις και εντείνουν το χάσμα των γενεών.

3. Ψυχικά: Οι δυο γενιές εκπροσωπούν διαφορετικές εποχές. Κάθε εποχή έχει τη δική της προσωπικότητα και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της, στον ηθικό, κοινωνικό, ανθρωπιστικό, πολιτικό, ιδεολογικό και θρησκευτικό τομέα.

Οι νέοι είναι τολμηροί, επαναστατικοί, ιδεαλιστές, φιλόδοξοι, ανυπόμονοι, έχουν ηφαιστειώδη χαρακτήρα, ανεξαρτητοποιούνται γρηγορότερα και κινούνται πιο πολύ από το συναίσθημα. Αντίθετα οι ηλικιωμένοι λόγω της πείρας τους κινούνται από τη λογική, με περίσκεψη, ρεαλισμό, έχουν αυτοκυριαρχία και είναι λιγότερο τολμηροί και αποφασιστικοί. Επειδή οι δύο γενιές αναπτύχθηκαν κάτω από διαφορετικές ηθικές συνθήκες, η ηθική των νέων διαφέρει απ' την ηθική των ηλικιωμένων.

Το διαφορετικό, λοιπόν, κοινωνικό και πολιτιστικό περιβάλλον μέσα στο οποίο ζουν και αναπτύσσονται οι δυο γενιές, διαμορφώνει την προσωπικότητα των ατόμων σύμφωνα μ' αυτές.

Β. Αίτια ειδικά: Γιατί σήμερα το χάσμα γενεών είναι πιο έντονο;

1. Σήμερα οι νέοι ωριμάζουν βιολογικά, πνευματικά και συναισθηματικά πιο γρήγορα, ενώ παρατείνεται η διάρκεια ζωής των μεγάλων. Έτσι οι ώριμοι μένουν πιο πολύ χρόνο στην ενεργό δράση, δε θέλουν να δώσουν πρόωρα τη «σκυτάλη» στους νέους, γιατί νιώθουν απόμαχοι της ζωής και μπαίνουν στο περιθώριο· αυτό προκαλεί οξύτητα στις σχέσεις των δυο γενεών.

2. Σήμερα οι σπουδές διαρκούν περισσότερο χρόνο, επομένως και η οικονομική εξάρτηση των νέων από τους μεγάλους, το άγχος και η ανασφάλεια κάνουν δύσκολη την επικοινωνία και τη συνεννόηση, προκαλούν αγέφυρες διαφορές ανάμεσα στις δύο γενιές.

3. Οι νέοι σήμερα έχουν μεγαλύτερη μόρφωση και καλύτερη ενημέρωση λόγω των μέσων μαζικής ενημέρωσης και της κυκλοφορίας περισσότερων βιβλίων. Έτσι οι νέοι έχουν πνευματικές ανησυχίες, διακατέχονται από αμφιβολίες, δεν πιστεύουν τυφλά ό,τι τους πουν οι ώριμοι και ονειρεύονται έναν καλύτερο κόσμο, στον οποίο θέλουν να δώσουν το δικό τους ήθος και ύφος. Η τάση για το καινούριο, αυτή η «κρίση πρωτοτυπίας» των νέων προκαλεί κάθε λογής συγκρούσεις με τους ώριμους και καλλιεργεί το χάσμα γενεών.

4. Οι γρήγορες κοινωνικές μεταβολές, οι διαφορετικές συνθήκες ζωής, ο ταχύς ρυθμός

της τεχνολογικής ανάπτυξης δημιουργούν πολλά προβλήματα, τα οποία εντείνουν τη διάσταση των γενεών.

5. Οι κοινωνικές αδικίες.

6. Η καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

7. Οι υλικές ανέσεις, η κοινωνία της αφθονίας κάνουν πιο έντονο το χάσμα γενεών.

8. Η μαζοποίηση και η τυποποίηση στις ανθρώπινες σχέσεις.

9. Η έλλειψη εμπιστοσύνης των μεγαλύτερων προς τους νέους.

10. Η έλλειψη κοινωνικών αξιών και ιδανικών εμποδίζει την επικοινωνία των νέων με τους μεγαλύτερους.

11. Η ηθική κατάπτωση των μεγάλων.

12. Προβλήματα απασχόλησης των νέων.

13. Έλλειψη επαγγελματικού προσανατολισμού.

14. Η έλλειψη σωστής ψυχαγωγίας.

15. Ο παράγοντας ηλικία. Είναι γνωστό πως κάθε ηλικία έχει τα δικά της «φυσιογνωμικά» χαρακτηριστικά γνωρίσματα. Ο ενθουσιασμοί η αγωνιστικότητα, η τάση για αμφισβήτηση, η περιέργεια, η τάση προ το νέο, αλλά και η αστάθεια και η επιπολαιότητα είναι τα γνωρίσματα των νέων.

Αντίθετα η ώριμη ηλικία έχει πείρα, διακρίνεται για τη σύνεση, τη αυτοκυριαρχία, αλλά και από την εμμονή της στο παραδοσιακό και το συντηρητικό.

Πώς εκδηλώνεται το χάσμα:

1. Με την αμφισβήτηση των πάντων από τους σημερινούς νέους.

1. Με την άρνηση των παραδοσιακών αξιών από τη νέα γενιά.

2. Με ανεξαρτητοποίηση.

3. Με αμοιβαία καχυποψία, δυσπιστία και υποκρισία.

4. Με σύγκρουση ανάμεσα στους νέους και τους μεγάλους.

5. Με «επαναστατική» διάθεση κατά του «παλιού», του «κατεστημένου».

6. Με την έλλειψη σεβασμού απέναντι στα δικαιώματα των νέων από τους μεγαλύτερους.

7. Με την υπενθύμιση μόνο των υποχρεώσεων των νέων.

8. Με έλλειψη διάθεσης για κατανόηση και από τις δυο γενιές.

9. Με έλλειψη σεβασμού και σοβαρότητας προς τους μεγαλύτερους.

10. Με πνεύμα αλλαγής.

11. Με αυταρχική συμπεριφορά.

12. Με προκατάληψη για την «άλλη» γενιά.

Πότε οι αντιθέσεις των γενεών είναι μεγαλύτερες; Οι εποχές που διακρίνονται για τις εφευρέσεις ή τις τεχνικές ανακαλύψεις και τις γρήγορες κοινωνικές μεταβολές, παρουσιάζουν μεγαλύτερο το χάσμα μεταξύ των γενεών. Έτσι οι κοινωνικές μεταβολές διαμορφώνουν διαφορετικές προσωπικότητες, που έχουν διαφορετικές αντιλήψεις, ιδέες και επιδιώξεις για την ανύψωση της ζωής και την πρόοδο του πολιτισμού. Τότε εμφανίζονται περισσότερες αντιθέσεις και συγκρούσεις και οι γενεές δεν μπορούν να συνεννοηθούν εύκολα στον ηθικό, κοινωνικό, ανθρωπιστικό, πολιτικό και θρησκευτικό τομέα. Με αυτόν τον τρόπο πετυχαίνεται η πρόοδος του πολιτισμού.

Κατηγορώ της παλιάς γενιάς προς τη νέα γενιά:

Η παλιά γενεά κατηγορεί τη νέα:

1. Η νέα γενεά δε σέβεται θεσμούς, αξίες, αρχές, καθιερωμένα σύμβολα και πρόσωπα.
2. Οι νέοι έχουν «επαναστατικές» ιδέες, μάχονται το κατεστημένο σε όλες του τις μορφές.
3. Οι νέοι δεν έχουν πείρα, είναι ευκολόπιστοι, είναι επιπόλαιοι, έχουν αδύνατο χαρακτήρα και εύκολα κυριεύονται από τις νέες ιδέες, οι οποίες απειλούν να καταστρέψουν όλες τις αξίες του παρελθόντος, που αποκτήθηκαν με σύνεση και περίσκεψη.
4. Οι νέοι είναι αδιάφοροι, δεν είναι σοβαροί, είναι ανεύθυνοι απέναντι στην αντιμετώπιση των πολύπλοκων προβλημάτων της ζωής.
5. Η νέα γενιά συχνά συμπεριφέρεται αντικοινωνικά.
6. Οι νέοι είναι μηδενιστές, ανήθικοι και ικανοί μόνο να γκρεμίζουν και να αμφισβητούν τα πάντα.
7. Η νέα γενεά είναι πνευματικά ανώριμη, δεν έχει ιδανικά.
8. Οι νέοι είναι άθεοι, αγενείς, ονειροπόλοι και οξύθυμοι.
9. Οι νέοι ξεκινούν τη ζωή τους, χωρίς πίστη, χωρίς σταθερούς προσανατολισμούς.

Κατηγορώ της νέας γενιάς προς την παλιά: Η νέα γενιά λέει για την παλιά:

1. Η παλιά γενιά είναι συντηρητική, προσπαθεί να επιβάλει τα δικά της ιδανικά και τις δικές της αρχές στους νέους και να διατηρήσει αναλλοίωτους τους θεσμούς που την κράτησαν στη ζωή. Οι νέοι όμως

αρνούνται να υιοθετήσουν γκρεμισμένες αξίες.

2. Κατηγορεί τους ηλικιωμένους ως σκοταδιστές, οπισθοδρομικούς και συμφεροντολόγους.

3. Η παλιά γενιά διδάσκει με λόγια τη συνέπεια και με τις πράξεις της την ασυνέπεια, γιατί διακήρυξε αρχές και τις ποδοπάτησε.

4. Οι ηλικιωμένοι είναι εγωιστές, αντιδραστικοί σε κάθε νέα ιδέα και συνεπώς στην πρόοδο.

5. Οι νέοι κατηγορούν τους μεγάλους ότι τους κληροδότησαν ένα κόσμο όπου κυριαρχεί το συμφέρον, το χρήμα, η ασυνεννοησία, η υποκρισία, το ψέμα, τα κούφια λόγια, η βία, η εγκληματικότητα, εγκωμιάζει τη δικαιοσύνη και βασίζεται στο δίκαιο του ισχυρότερου, υμνεί την ειρήνη και ετοιμάζει πυρηνικό πόλεμο.

6. Οι νέοι κατηγορούν τους μεγαλύτερους για τη σημερινή ηθική κρίση, για το άγχος, για τις υλικές ανέσεις, για την κοινωνία της αφθονίας.

7. Όλα αυτά προκαλούν αντιθέσεις και συγκρούσεις, εντείνουν το χάσμα μεταξύ νέων και μεγαλύτερων, κάνουν την επικοινωνία, τις σχέσεις δύσκολες ή ανύπαρκτες και την κατανόηση αδύνατη ανάμεσα στις δύο γενεές, εξαφανίζουν την προσωπικότητα του ατόμου, με δυσμενείς επιπτώσεις για όλους.

Αποτελέσματα:

A. Θετικά:

1. Κάθε διαφορά ή αντίθεση οδηγεί στη σύγκριση και αυτή στο καινούριο, στην πρόοδο και τον πολιτισμό.

Ο νέος κερδίζει την εκτίμηση και το σεβασμό των μεγαλύτερων

Αποδεικνύεται καλλιεργημένος, ευγενής, ειλικρινής και συνεργάσιμος.

B. Αρνητικά:

1. Η αντίθεση ή η σύγκριση βλάπτει και τις δύο πλευρές.

2. Με την έλλειψη επικοινωνίας οι νέοι δεν αξιοποιούν την πείρα, τη λογική και την κρίση των μεγάλων, ώστε ν' αποφεύγονται πράξεις άστοχες ή βιαστικές ενέργειες.

3. Η έλλειψη σεβασμού προκαλεί πικρία και απογοήτευση στους μεγάλους. Έτσι το χάσμα των γενεών διευρύνεται.

4. Το χάσμα απομακρύνει από τις δυο γενεές τη συνεργασία, το διάλογο και την κατανόηση, που είναι απαραίτητα στοιχεία για την κοινωνική πρόοδο. Ανάπτυξη βίας και εγκληματικότητας.

5. Πνευματική και ηθική κατάπτωση.

Προϋποθέσεις – Ευνοϊκοί παράγοντες για τη θεραπεία ή μείωση του χάσματος:

Το χάσμα των γενεών δεν είναι δυνατό να εξαλειφθεί, γιατί δεν είναι ασθένεια, είναι φυσικός νόμος. Όμως, μπορεί να γεφυρωθεί, ώστε να μειωθούν οι διαφορές αυτές. Αυτό μπορεί να γίνει με:

1. Παιδεία ολοκληρωμένη για πνευματική καλλιέργεια, ωριμότητα, αγάπη και εμπιστοσύνη.
2. Σωστή διαπαιδαγώγηση των νέων (οικογένεια, σχολείο, πολιτεία).
3. Διάθεση για κατανόηση από τη μια γενιά των προβλημάτων της άλλης με αμοιβαίες υποχωρήσεις.
4. Αμοιβαίο σεβασμό δικαιωμάτων και υποχρεώσεων.
5. Ειλικρινή διάλογο και από τις δυο γενεές για καλύτερες διαπροσωπικές σχέσεις μεταξύ μεγαλύτερων και νέων.
6. Καλλιέργεια ανθρωπισμού.
7. Ομαλή κοινωνικοποίηση του νέου στην κοινωνία.
8. Στοργικό και έμπρακτο ενδιαφέρον της κοινωνίας για τους νέους.
9. Καλλιέργεια ισχυρής βούλησης, ορθής κρίσης και πίστη σε υψηλά ιδανικά.
10. Οι μεγαλύτεροι ν' αποβάλουν τον υπερβολικό συντηρητισμό και να προσφέρουν στους νέους ό,τι καλό έχει η παράδοση. Να γκρεμίσουν τα σινικά τείχη των «μη» και «μη», που πιεστικά υψώνουν γύρω από τους νέους, αφήνοντας τους τις πρωτοβουλίες.
11. Η συμπεριφορά των μεγάλων προς τους νέους να είναι: η ειλικρίνεια, η αγάπη, η ευγένεια, η υπομονή και η ανεκτικότητα, η κατανόηση, η συγκαταβατικότητα στις ενέργειες τους.
12. Οι μεγαλύτεροι να πλησιάσουν τους νέους, ν' ακούσουν τα προβλήματα τους και να τους βοηθήσουν ν' αναπτύξουν την πρωτοβουλία

13. Οι νέοι πρέπει ν' ακούσουν τις συμβουλές των ώριμων και να αξιοποιήσουν την πείρα τους.

14. Αυτοκριτική και αυτοέλεγχο και από τις δυο γενεές, ώστε να μειωθούν οι αντιθέσεις ανάμεσα στους νέους και τους ώριμους και να τεθούν οι βάσεις για μια δημιουργική συνεργασία, που οδηγεί στην ατομική και κοινωνική πρόοδο.

Παραδείγματα: 1. Στο σχολείο: Η αντίθεση ανάμεσα στους μαθητές και καθηγητές, που πολλές φορές φθάνουν ως τη σύγκρουση και κάνει δύσκολο το εκπαιδευτικό έργο, με αρνητικά αποτελέσματα.

2. Στην οικογένεια: Πολλοί νέοι εγκαταλείπουν τις οικογένειες τους, γιατί «δε βρίσκουν κατανόηση από τους γονείς τους».

3. Στους νέους και στην πολιτεία: Πολλές φορές οι νέοι εξεγείρονται εναντίον της συντηρητικής πολιτείας και προκαλούν κοινωνικές αναταραχές. Αλλά και στο χώρο εργασίας, στις κοινωνικές σχέσεις, εμφανής είναι η έλλειψη επικοινωνίας και συνεργασίας, με αρνητικές συνέπειες για το άτομο και το κοινωνικό σύνολο.

Μαρτυρίες: «Η νεότητα διαρκεί περισσότερο χρόνο απ' όσο φαντάζονται εκείνοι που δεν είναι πια νέοι», λέει ο Γκαίτε. «τα παιδιά θέλουν παραδείγματα και όχι κριτικές», τονίζει ο Σουίφτ.

Συμπέρασμα: Το χάσμα γενεών είναι φυσιολογική κατάσταση ανάμεσα στις δύο γενιές και οφείλεται σε πολλές αιτίες. Χρειάζεται προσπάθεια και από τις δυο ηλικίες για τη γεφύρωση του χάσματος. Έτσι θα υπάρχουν ομαλές διαπροσωπικές σχέσεις μεταξύ των ατόμων των γενεών, όπου θα κυριαρχεί η συνεργασία, η κατανόηση, ο διάλογος και η κοινή προσπάθεια. Τότε οι ωφέλειες θα είναι πολλές για όλους, για το άτομο και την κοινωνία, για την ίδια τη ζωή.